ΠΟΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά την ελληνική ανεξαρτησία (1830)και τη λήξη της ταραχώδους μεταπολεμικής περιόδου, θεσπίζεται με το διάταγμα της 2ας Φεβρουαρίου 1834 ο πρώτος -ουσιαστικά- Οργανισμός Δικαστηρίων (ένα από τα μακροβιότερα νομοθετήματα), με τον οποίο οργανώθηκαν τα ελληνικά πολιτικά δικαστήρια, με τη δημιουργία μόλις δέκα Πρωτοδικείων, ένα σε κάθε νομό, δύο Εφετείων και ενός Ακυρωτικού Δικαστηρίου. Με δεδομένο ότι η πρόσβαση στην έδρα των Νομών, συχνά μεγαλύτερων απ΄ αυτούς που γνωρίσαμε έως πρόσφατα, δεν ήταν συχνά ευχερής για τα τότε συγκοινωνιακά δεδομένα, προβλέπονται και Ειρηνοδικεία, τουλάχιστον ένα σε κάθε επαρχία (42 τότε).

Έκτοτε, λόγω της εδαφικής επεκτάσεως της χώρας, αλλά και της διασπάσεως πολλών μεγαλύτερων νομών (Αργολιδιοκορινθίας, Φθοιωτοφωκίδος κλπ), ο αριθμός των δικαστηρίων, ιδίως των Πρωτοδικείων, άρχισε να αυξάνεται σημαντικά. Μάλιστα από το 1925 έως το 1981 εμφανίζεται το φαινόμενο της δημιουργίας διπλών Πρωτοδικείων στις έδρες του ιδίου Νομού, τα οποία σταδιακά ανήλθαν σε 63. Από τότε και μετά ανακόπτεται μεν η τάση για τη δημιουργία νέων Πρωτοδικείων, αλλά αρχίζει αυτή της ιδρύσεως νέων Εφετείων, τα οποία μέσα σε διάστημα εικοσαετίας (1992- 2012) αυξάνονται από 12 σε 19, σε πλήρη αντίθεση με την πρακτική άλλων ευρωπαϊκών χωρών (Ιταλία, Κροατία, Ολλανδία, Γαλλία κλπ), όπου ακολουθήθηκε κατά βάση η τακτική της συγχωνεύσεως δικαστηρίων.

Πέραν τούτου προβλήματα δημιουργεί και η άνιση κατανομή των δικαστηρίων με βάση τον πληθυσμό της χώρας και τον αριθμό των εισερχομένων υποθέσεων, με αποτέλεσμα σήμερα να έχουμε στην Πρωτεύουσα ένα τεράστιο Πρωτοδικείο και Εφετείο με 435 και 311 δικαστές

αντιστοίχως (χωρίς να προσμετρώνται οι Εισαγγελείς), ενώ η πλειοψηφία των ελληνικών δικαστηρίων αποτελείται από δικαστικούς σχηματισμούς κάτω των 10 ατόμων. Τέλος από το σύνολο των (63+ 19=) 82 Πρωτοδικείων και Εφετείων, μόλις έξι[1] διατηρούν τον θεωρούμενο ως "παραγωγικό" αριθμό υπηρετούντων δικαστών, δηλαδή μεταξύ 20 έως 100 δικαστών. Σύμφωνα με σχετικές μελέτες της CEPEJ (Council of Europe, European Commission for the Efficiency of Justice), η καμπύλη παραγωγικότητας στα δικαστήρια βρίσκεται στο χαμηλότερο σημείο στα δικαστήρια μέχρι 20 δικαστές. Η υψίστη παραγωγικότητα συνδέεται με δικαστήρια μεταξύ 40-80 δικαστών, ενώ εμφανίζει εκ νέου κάμψη σε δικαστήρια με πάνω από 100 δικαστές[2].

Ο δικαστικός αυτός σχηματισμός (από 20 έως 100 δικαστές) δεν είναι βέβαια πρακτικά εφαρμόσιμος για όλη την Ελληνική επικράτεια, είτε στο minimum όριο (νησιά κλπ), είτε στο maximum (Αθήνα), πρέπει ωστόσο να αποτελεί μια αφετηρία που οφείλουμε να έχουμε υπ΄ όψιν κατά την διαμόρφωση του νέου δικαστικού χάρτη

1Πρωτοδικεία Πειραιώς, Πατρών, Ηρακλείου, Λαρίσης και Εφετεία Πειραιώς και Θεσσαλονίκης. Λίγο πάνω από το όριο των 100 δικαστών βρίσκεται το Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης με 125 οργανικές θέσεις, συνήθως όμως όχι πλήρως στελεχωμένες.

[2] (βλ. Μιχαήλ Πικραμένο, Χωροταξική Οργάνωση & Διαχείριση Χρόνου των Δικών στα Διοικητικά Δικαστήρια, Ευρωπαϊκές Δημόσιες Πολιτικές για την Μεταρρύθμιση του Δικαστικού Συστήματος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2017, σ. 76)

Ι) ΕΦΕΤΕΙΑ

Όπως προαναφέρθηκε τα Εφετεία στην Ελλάδα είναι 19, αριθμός καταφανώς υπερβολικός όχι μόνο με βάση τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (π.χ. μόλις τέσσερα έχει η Ολλανδία των 17.500.000 κατοίκων), αλλά και με βάση τα έως πρόσφατα ισχύοντα στη χώρας μας (αφού το 1992 –με πολύ χειρότερο οδικό δίκτυο- ήταν μόλις 12). Η δε αύξηση τους δυστυχώς δεν φαίνεται να έγινε βάσει πληθυσμιακών, γεωγραφικών ή διοικητικών κριτηρίων. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2012, όταν η οριακή οικονομική κατάσταση της χώρας επέβαλε δραστικές συγχωνεύσεις σε όλους σχεδόν τους τομείς της διοικήσεως (σχολεία, εφορίες, νοσοκομεία), δημιουργήθηκαν τέσσερα νέα Εφετεία, τρία εκ των οποίων σε απόσταση μόλις μίας ώρας από τις κεντρικές έδρες και ενώ στις οικείες Περιφέρειες λειτουργούσε ήδη και άλλο Εφετείο[3]. Δεν είναι μάλλον τυχαίο ότι τα τρία «προβληματικότερα» Εφετεία στην έκδοση πολιτικών αποφάσεων είναι προϊόντα διασπάσεων (Ναύπλιο, Κρήτη, Ανατολική Κρήτη), ενώ με εξαίρεση την Κέρκυρα (επίσης πολύ μικρό Εφετείο), όλα τα Εφετεία, που εμφανίζουν καθυστέρηση, έχουν υποστεί σχετικά πρόσφατα τέτοιες διασπάσεις[4].

Επίσης, τα Εφετεία είναι ανισομερώς κατανεμημένα, συχνά χωρίς οργανική συνέχεια με την γεωγραφική ή διοικητική διαίρεση της χώρας (π.χ. στις Περιφέρειες Κρήτης και [Αν.] Πελοποννήσου λειτουργούν δύο, ενώ στην πολυπληθέστερη Κεντρική Μακεδονία μόνο ένα). Λόγω της μειωμένης δικαστικής ύλης εκ των πραγμάτων τα περισσότερα είναι υποστελεχωμένα. Συνολικά 10 από τα σημερινά 19 Εφετεία αντιμετωπίζουν συχνότατα, λόγω δικονομικών κωλυμάτων, αδυναμία συγκροτήσεως Πενταμελούς συνθέσεως, που καλύπτεται με παραγγελίες μεταβάσεων Εφετών από άλλα δικαστήρια,

[3] Αλλά και στην περίπτωση του Εφετείου Βορείου Αιγαίου (Λέσβος) δεν ακολούθησε τη γεωγραφική διαίρεση της ομώνυμης Περιφέρειας, αφού ο τ. Νομός Σάμου αφέθηκε εκτός.

[4](βλ. σελίδα 158 της από μήνα Μάρτιο 2023 εκθέσεως της Παγκόσμιας Τράπεζας)

λύση δυσλειτουργική, χρονοβόρος και εν τέλει δαπανηρή (τόσο για το Δημόσιο όσο και για τον εντελλόμενο Δικαστή).

ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ:

Η Συγχώνευση 5 εφετείων, δηλαδή: 1) Δυτικής Στερεάς Ελλάδας – Πατρών, 2) Καλαμάτας – Ναυπλίου, 3) Ευβοίας και Λαμίας, 4) Κρήτης και Ανατολικής Κρήτης και 5) Αιγαίου –Δωδεκανήσου (τα οποία υπάγονται στην ίδια διοικητική Περιφέρεια, δηλ. του Νοτίου Αιγαίου[5]).

Παραμένουν ως έχουν, αν και με «οριακό» αριθμό υπηρετούντων δικαστών, τα νησιωτικά Εφετεία Βορείου Αιγαίου (Μυτιλήνης) και Κερκύρας[6].

Πλεονεκτήματα: **Εναρμονίζεται σχεδόν πλήρως ο αριθμός των Εφετείων με τη διοικητική διαίρεση της χώρας** (ένα Εφετείο ανά Περιφέρεια, εξαιρουμένης βέβαια της Αττικής, λόγω υπερπληθυσμού). Μειώνεται κατά πολύ ο αριθμός των ολιγομελών Εφετείων, γίνεται ορθολογικότερη χωροταξική κατανομή τους στην Επικράτεια και υποβοηθείται η ενοποίηση της νομολογίας σε τοπικό επίπεδο. Η αναγκαιότητα για «συμπλήρωση συνθέσεως» περιορίζεται μόνο στα δύο ως άνω νησιωτικά Εφετεία.

Ως προς τις έδρες των νέων «ενιαίων» Εφετείων είναι προφανές ότι πρέπει ληφθούν υπ΄ όψιν γεωγραφικά, πληθυσμιακά και διοικητικά κριτήρια, καθώς και η υπάρχουσα (ή έστω ευχερώς ευρεθησόμενη) δικαστική κτηριακή υποδομή.

[5] Με εξαίρεση τον τέως Νομό Σάμου, που αν και υπάγεται διοικητικά στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου δικαστηριακά υπάγεται στο Εφετείο Αιγαίου (Σύρος). Στην περίπτωση αυτή εξεταστέος είναι ο εναρμονισμός δικαστικών – διοικητικών Περιφερειών. Σημειώνεται καθ΄ υποφοράν ότι έως το 2012 λειτουργούσαν μόνο δύο Εφετεία σε όλη το Αιγαίο, κάτι που δεν αλλάζει με την ως άνω πρόταση.

[6] Τα όρια της δικαστικής περιφερείας του Εφετείου Κερκύρας δεν αντιστοιχούν σε αυτά της Περιφερείας των Ιονίων Νήσων, της οποίας πάντως η έδρα είναι η Κέρκυρα.

ΙΙ) ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ

Στην Ελλάδα λειτουργούν 63 Πρωτοδικεία, τα περισσότερα στις έδρες των Νομών (ήδη Περιφερειακών Ενοτήτων), με εξαίρεση τους Νομούς Αττικής, Βοιωτίας, Αιτωλοακαρνανίας, Πέλλης, Έβρου, Μεσσηνίας, Λακωνίας, Ηλείας, Κυκλάδων και Δωδεκανήσου, όπου λειτουργούν δύο Πρωτοδικεία, ενώ υπάρχει και η περίπτωση της Αχαΐας, όπου λειτουργούν τρία Πρωτοδικεία (Πατρών, Αιγίου, Καλαβρύτων).

Χωρίς να παραγνωρίζεται η ιδιαιτερότητα της χώρας μας ως νησιωτικής και ορεινής, που προφανώς δικαιολογεί αποκλίσεις από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (ενδεικτικώς στην Ολλανδία λειτουργούν μόνο 11Πρωτοδικεία), είναι εμφανές ότι ο αριθμός των πρωτοδικείων είναι υπερβολικός και, αν προσμετρηθούν και τα Ειρηνοδικεία, «εξωπραγματικός». Το χειρότερο όμως είναι ότι τυγχάνουν ανισομερώς κατανεμημένα, αφού αν εξαιρεθούν τα 3 μεγάλα Πρωτοδικεία, τα υπόλοιπα 60 διαχειρίζονται μόλις το ήμισυ περίπου της συνολικής δικαστικής ύλης.

Επίσης εμφανίζονται ορισμένα φαινόμενα δυσχερώς εξηγήσιμα με λογικά επιχειρήματα. Πέραν από το προαναφερθέν παράδειγμα των 3 Πρωτοδικείων του Νομού Αχαΐας (αντί μόλις 2 της Αττικής), χαρακτηριστική είναι και η περίπτωση του Νομού Αιτωλοακαρνανίας των 220.000 κατοίκων, στο οποίο λειτουργούν (εκτός του πολιτικού Εφετείου) δύο πολιτικά και άλλα δύο διοικητικά Πρωτοδικεία (Αγρινίου – Μεσολογγίου)[7], ενώ αντίστοιχα στο Νομό Θεσσαλονίκης (1.100.000 κάτοικοι) μόλις από ένα.

ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ: Αν και ο δεύτερος βαθμός τοπικής αυτοδιοικήσεως (Νομός) έχει καταργηθεί, υπαγόμενος πλέον στην Περιφέρεια, ωστόσο πρόκειται για θεσμό που έχει καταχωρηθεί «ταυτοτικά» στο συλλογικό υποσυνείδητο, ενώ ταυτίζεται ακόμα και σήμερα με την εκλογική περιφέρεια [πλην Αττικής – Θεσσαλονίκης]. Επομένως, μολονότι συχνά οι νέοι οδικοί άξονες έχουν εκμηδενίσει πολλές αποστάσεις, που κάποτε απαιτούσαν πολύ

[7] Μάλιστα μέρος του Νομού Αιτωλοακαρνανίας (Βόνιτσα) υπάγεται στο Πρωτοδικείο Λευκάδος.

χρόνο να διανυθούν, προκρίνεται η διατήρηση ενός Πρωτοδικείου στην έδρα κάθε Νόμου, αλλά με τη συγχώνευση των περισσοτέρων «διπλών» Πρωτοδικείων, δηλαδή αυτών που βρίσκονται εκτός έδρας Νομού.

Εξαίρεση προβλέπεται για την Αττική (λόγω υπερπληθυσμού), για τους Νομούς Κυκλάδων – Δωδεκανήσου (λόγω νησιωτικότητας) και Έβρου (λόγω μεγάλης εκτάσεως και ακριτικού χαρακτήρα).

Τα Πρωτοδικεία εκτός έδρας Νομού μεταφέρονται κατά κανόνα στην αντίστοιχη έδρα (π.χ. Κυπαρίσσια σε Καλαμάτα, Γύθειο σε Σπάρτη κοκ), με εξαίρεση ενδεχομένως ορισμένων περιοχών όπου εμφανή πληθυσμιακά κριτήρια ή η καλύτερη κτηριακή υποδομή καθιστούν προτιμότερη τη μη επιλογή της πρωτευούσης ως Έδρας. Στις έδρες των καταργηθησομένων Πρωτοδικείων, θα λειτουργεί Μονομελές Πρωτοδικείο (αυτοτελές ή περιφερειακό). Με δεδομένο πάντως ότι στο Μονομελές υπάγεται το 80% της όλης Πρωτοδικειακής ύλης[8] (σαφώς άνω του 90% σε πρωτοβάθμιο επίπεδο, αν συνυπολογιστεί και η «ειρηνοδικειακή»), αφ' ενός η απορρόφηση αυτή δεν θα έχει σημαντική επίπτωση στις τοπικές κοινωνίες, αφ' ετέρου δεν θα υπάρξει μεγάλη επιβάρυνση σε ορισμένα Πρωτοδικεία που διαθέτουν περιορισμένη κτηριακή υποδομή.

Το ζήτημα του Πρωτοδικείου Αθηνών θα εξεταστεί ταυτοχρόνως με τα Ειρηνοδικεία.

Με τη συγχώνευση αυτή περιορίζεται ο παραλογισμός της υπάρξεως «προνομιούχων» Νομών, οι οποίοι χωρίς κάποιο ιδιαίτερο πληθυσμιακό ή γεωγραφικό λόγο, διαθέτουν δύο ή και τρία Πρωτοδικεία και μειώνεται, έστω όχι πλήρως, ο αριθμός «προβληματικών» μικρών Πρωτοδικείων, που δεν βοηθούν στην εξέλιξη της επιστημονικής κατάρτισης και στην πρόσληψη κοινωνικών παραστάσεων από τους υπηρετούντες δικαστές και στα οποία, όταν μεν λειτουργούν με πλήρη σύνθεση, οι δικαστές εκδίδουν λίγες δικαστικές αποφάσεις, ενώ, όταν εμφανίζονται υπηρεσιακά κενά εμφανίζεται σημαντική καθυστέρηση στην έκδοση πολιτικών κυρίως αποφάσεων.

[8] Ενδεικτικώς το έτος 2022 στο Πρωτοδικείο Αθηνών κατατέθηκαν 14.022 αγωγές ενώπιον του Μονομελούς και μόλις 2.470 ενώπιον του Πολυμελούς.

ΙΙΙ) ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΑ

Εμπνευσμένα από τον ναπολεόντειο Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (1806), τα Ειρηνοδικεία εισήχθησαν ως θεσμός στην Ελλάδα το 1828, πριν ακόμα την επίσημη ανεξαρτησία της. Αποσκοπούσαν, αφ΄ ενός στην ευχερή πρόσβαση των πολιτών στη δικαιοσύνη, αφ' ετέρου (όπως και η ονομασία τους προδίδει) στη διαφύλαξη της ειρήνης σε ήσσονος σημασίας έριδες, χωρίς πολύπλοκες δικονομικές διατυπώσεις. Ανεξάρτητα από τη γαλλική επίδραση στο ελληνικό δικαστικό σύστημα, η θεσμοθέτηση των Ειρηνοδικείων ως αυτοτελών δικαστηρίων πρώτου βαθμού, υπήρξε μια ιστορική αναγκαιότητα. Ο αγροτικός χαρακτήρας της ελληνικής οικονομίας και η πλήρης ανυπαρξία οδικού δικτύου (η ασφαλέστερη και ταχύτερη μετακίνηση γινόταν μόνο δια θαλάσσης) επέβαλαν τη θεσμοθέτηση δικαστών με μειωμένα τότε τυπικά προσόντα (οι περισσότεροι δεν ήταν καν πτυχιούχοι νομικής), στους οποίους όμως μπορούσαν με σχετική ευχέρεια να καταφύγουν οι αντίδικοι της επαρχίας. Μετά την ανάπτυξη όμως ενός εκτεταμένου συγκοινωνιακού δικτύου στα τέλη του 19ου αιώνος, άρχισε να καθίσταται εμφανές το παράδοξο της υπάρξεως δύο παράλληλων δικαστηρίων πρώτου βαθμού, ιδίως μάλιστα όταν αυτά λειτουργούν στην έδρα του Πρωτοδικείου (οπότε δηλαδή δεν συντρέχει ο λόγος της «ευχερούς προσβάσεως στη δικαιοσύνη») και τα οποία σταδιακά άρχισαν να εφαρμόζουν πλέον την ίδια κατά βάση δικονομία. Πολλώ δεν μάλλον που τα Πρωτοδικεία με την πάροδο των ετών αυξήθηκαν σημαντικά[9], ενώ οι αγροτικού χαρακτήρα υποθέσεις σταδιακά περιορίστηκαν δραστικά. Έτσι άρχισε μια, ατέρμονη όπως απεδείχθη, προσπάθεια εξορθολογισμού του θεσμού, είτε δια της συγχωνεύσεως των δύο δικαστηρίων του πρώτου βαθμού είτε της διατηρήσεως μεν του θεσμού του Ειρηνοδίκη, ως εισαγωγικού όμως βαθμού στη δικαστική επετηρίδα για τους νέους δικαστές. Οι κυριότερες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες έλαβαν χώρα το 1911, το 1931, το 1980, το 1988 και η τελευταία το 1999, οπότε μάλιστα είχε κατατεθεί και σχετικό Νομοσχέδιο («Ενοποίηση

[9][είναι χαρακτηριστικό ότι στον Ελλάδα του 1835 λειτουργούσαν 10 Πρωτοδικεία και στην ίδια χωρική επικράτεια σήμερα λειτουργούν 24]

του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων»). Τα Ειρηνοδικεία στο απόγειο τους, το 1969, έφτασαν τα 360, οπότε και μειώθηκαν σε 155 (ν.δ. 100/1969) , για να αυξηθούν και πάλι σταδιακά σε 301, οπότε με το Π.Δ. 110/2012 συγχωνεύτηκαν και καταργήθηκαν συνολικά 147περιφερειακά Ειρηνοδικεία. Έτσι σήμερα λειτουργούν 154 Ειρηνοδικεία, τα 63 από αυτά στην έδρα του οικείου Πρωτοδικείου, ενώ σε 19 περιπτώσεις η χωρική αρμοδιότητα Ειρηνοδικείου – Πρωτοδικείου ταυτίζεται πλήρως (π.χ. Ξάνθη, Χίος κλπ).

ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ: Η ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας, με την άμεση συγχώνευση των κεντρικών ειρηνοδικείων (δηλαδή αυτών που βρίσκονται στην έδρα του Πρωτοδικείου) με τα οικεία Πρωτοδικεία. Αυτό αυτομάτως συνεπάγεται με γενναία μείωση [κατά 63] του συνολικού αριθμού των Ειρηνοδικείων. Από τα υπόλοιπα 91 που απομένουν, προτείνεται η κατάργηση – συγχώνευση της πλειοψηφίας αυτών και να παραμείνουν μόνο όσα πληρούν επαρκώς κάποια αντικειμενικά γεωγραφικά ή πληθυσμιακά κριτήρια, δηλαδή αφορούν νήσους, απέχουν άνω της μιας ώρας από το πλησιέστερο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, καλύπτουν περιοχές με αξιόλογο πληθυσμό, διαθέτουν «ιδιόκτητο» κτήριο και, λόγω «ικανής» δικαστικής ύλης, συμβάλλουν στην αποσυμφόρηση των μεγάλων Πρωτοδικείων (Λάρισα, Ηράκλειο κλπ) και κυρίως αυτών των τριών μεγάλων πόλεων (Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης) [τα ως άνω κριτήρια δεν παρατίθενται σωρευτικώς].

Πλέον θα ονομάζονται Περιφερειακά Δικαστήρια (ή Περιφερειακά Μονομελή Πρωτοδικεία) και με τη μεγαλύτερη υλική αρμοδιότητά τους αφ΄ ενός θα εξυπηρετούν πληρέστερα τις τοπικές κοινωνίες, αφ΄ ετέρου θα λειτουργούν «αποσυμφορητικά» σε ορισμένα, μεγάλα κυρίως, Πρωτοδικεία. Όπου σε αυτά λειτουργεί ήδη έδρα Μεταβατικού Πλημμελειοδικείου (ή και μεταβατικού πολιτικού Πρωτοδικείου, όπως συμβαίνει σε ορισμένες νήσους), θα συνεχίσει να λειτουργεί. Ως προς την υλική αρμοδιότητα των Περιφερειακών αυτών Δικαστηρίων, έχουν διατυπωθεί δύο ισοδύναμες διαφορετικές γνώμες, που θα αναλυθούν κατωτέρω (υπό στοιχείο γ’)

Σε αντίθεση με το γενικότερο πνεύμα των συγχωνεύσεων των περιφερειακών δικαστηρίων – Ειρηνοδικείων, επιβάλλεται η δημιουργία ενός Περιφερειακού Δικαστηρίου στα Νότια Προάστια των Αθηνών ([10]) και ενός (τουλάχιστον)στην ευρύτερη περιοχή της μητροπολιτικής Θεσσαλονίκης [Είναι ενδεικτικό ότι εντός Λεκανοπεδίου Αττικής λειτουργούν σήμερα δέκα Ειρηνοδικεία[11], ενώ εντός Μητροπολιτικής περιοχής Θεσσαλονίκης, κανένα.[12]].

Πλεονεκτήματα: Με τις προτεινόμενη ενοποίηση τερματίζεται επιτέλους ο παραλογισμός της υπάρξεως δυο διαφορετικών βαθμίδων πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας, που δικάζουν τις ίδιες (σχεδόν) υποθέσεις, με την ίδια (κατά βάση) δικονομία και συχνά με την ίδια ακριβώς χωρική αρμοδιότητα. Καταργείται η αντιμετώπιση των Ειρηνοδικών ως δικαστών «περιορισμένων καθηκόντων» (μολονότι έχουν πλέον όλα τα συνταγματικά εχέγγυα της δικαστικής ανεξαρτησίας), επέρχεται καλύτερη κατανομή και αξιοποίηση του υπηρετούντος δικαστικού προσωπικού αλλά και αυτού της γραμματείας. Τα εκτάκτως ανακύπτοντα υπηρεσιακά κενά (λόγω ασθενείας, αδειών κυήσεως κλπ), καλύπτονται ευχερέστερα εντός του ιδίου δικαστηρίου, χωρίς τις χρονοβόρες διαδικασίες αποσπάσεων ή παραγγελιών. Επιβοηθείται η δυνατότητα εξειδικεύσεως των δικαστών και δημιουργίας ειδικότερων «τμημάτων» ακόμα και σε μεσαίου μεγέθους δικαστήρια, ενώ πολλά απ΄ αυτά αποκτούν πλέον, αν όχι τον επιθυμητό αριθμό των 20 δικαστών (σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην εισαγωγή), τουλάχιστον τον αναγκαίο αριθμό των 15 δικαστών, ώστε ο ορισμός των συνθέσεων να γίνεται δια κληρώσεως και όχι με πράξη του Προέδρου, κάτι που αναμφισβήτητα συμβάλλει στη διαφάνεια και τυγχάνει προς το συμφέρον όχι

---

10 Σύμφωνα με τη σχετική πρόταση της Π.Τ., η οποία πάντως συμπεριελάμβανε και άλλους Δήμους, που πλέον Θα υπάγονται στην αρμοδιότητα του Πρωτοδικείου Αθηνών, αν ακολουθηθεί το πρότυπο της ενοποιήσεως της χωρικής αρμοδιότητας Διοικητικών – Πολιτικών Πρωτοδικείων.

11 Νικαίας, Καλλιθέας, Περιστερίου, Ιλίου, Ν. Ιωνίας, Αμαρουσίου, Χαλανδρίου, Αχαρνών, Μαραθώνος, Κρωπίας. Τα τρία τελευταία καλύπτουν και περιοχές εκτός Λεκανοπεδίου.

12 Μετά τη δημιουργία αυτού (ή αυτών) δύναται να επανεξεταστεί η συγχώνευση των λειτουργούντων 3 Ειρηνοδικείων – Π.Δ. (Κουφάλια, Βασιλικά, Λαγκαδά) τα οποία δεν έχουν μεγάλη κίνηση, στην παρούσα φάση όμως η κατάργηση τους θα επιβάρυνε το Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, που κτηριακά κινείται σε οριακά επίπεδα

μόνο των διαδίκων, άλλα και των ίδιων των δικαστών. Τέλος επέρχεται και **αξιόλογη εξοικονόμηση πόρων** από την κατάργηση Ειρηνοδικείων, ιδίως στην περίπτωση που λειτουργούν σε μισθωμένα κτήρια ιδιωτών (σημειωτέον ότι η δαπάνη μισθώσεως για κτήρια Ειρηνοδικείων είναι τριπλάσια του μέσου όρου των δικαστικών υπηρεσιών, ενώ ομοίως η μέση ενδιάμεση δαπάνη ανά εισερχομένη υπόθεση είναι διπλάσια στα Ειρηνοδικεία σε σχέση με το Πρωτοδικεία[13]).

Ως μόνο **μειονέκτημα** της ανωτέρω λύσεως (πέραν της ιδιαιτερότητας των Αθηνών, που θα αναλυθεί κατωτέρω) είναι ότι, χωρίς σχετική ρύθμιση, πλέον όλες οι αποφάσεις θα εφεσιβάλλονται στο Εφετείο αντί για το Πρωτοδικείο, ενώ ακολούθως οι περιορισμένοι λόγοι αναιρέσεως που προβλέπονται για τις αποφάσεις των Ειρηνοδικείων (αρθ. 560 ΚπολΔ) ουσιαστικά τίθενται εκ ποδών. Επίσης, είναι εύλογο ότι ύστερα από τόσο σημαντική αύξηση των δικαστών του πρώτου βαθμού, θα πρέπει να υπάρξει και σταδιακή αύξηση των δικαστών του δευτέρου, κυρίως των Εφετών. Η αύξηση αυτή προφανώς θα είναι σε συνάρτηση με το ποιες και πόσες αποφάσεις των Μονομελών συνθέσεων των (ενιαίων πλέον) Πρωτοδικείων και των Περιφερειακών Πρωτοδικείων θα εφεσιβάλλονται ενώπιον των κατά τόπους Εφετείων ή ενδεχομένως ενώπιον των Πρωτοδικείων. Θα μπορούσε, προς μετριασμό του ανωτέρω προβλήματος, να προβλεφθεί μια αύξηση του υλικού αντικειμένου «μικροδιαφορών» και ενός ανεκκλήτου ορίου τουλάχιστον έως π.χ. το ποσό των 10.000 ευρώ καθώς και η πρόβλεψη ενός διαφορετικού κατά περίπτωση εκκλητού (γενικού) ορίου, όπως εξάλλου προεβλέπετο με το Ν/σ του 1999 (κατά το οποίο οι υποθέσεις της έως τότε αρμοδιότητας του Ειρηνοδικείου θα εκκαλούντο στο Πρωτοδικείο, ενώ οι λοιπές στο Εφετείο). Αυτό πάντως είναι πρόβλημα που θα ανακύψει σε μεταγενέστερο χρόνο (όταν πλέον θα αρχίσουν να εκδίδονται και εφεσιβάλλονται οι αποφάσεις των νέων Πρωτοδικείων) και μπορεί να αντιμετωπιστεί ευχερέστερα και ασφαλέστερα, με δεδομένο μάλιστα ότι στατιστικώς εφεσιβάλλεται περί το 50% μόνο των εκδιδομένων αποφάσεων.

Είναι αναμενόμενο ότι μια τέτοια ενοποίηση θα προκαλέσει σε πρώτο στάδιο ορισμένα **προβλήματα ομαλής λειτουργίας, τα οποία πάντως κατά**

[13] Βλ. σελ. 122, 128 της Εκθέσεως της Παγκόσμιας Τράπεζας

βάση εστιάζονται στο ήδη υπερκορεσμένο πρωτοδικείο Αθηνών και όχι στην επαρχία ή ακόμα και στις λοιπές μεγάλες πόλεις(διότι τα περισσότερα Ειρηνοδικεία, ακόμα και αυτό της Θεσσαλονίκης, συστεγάζονται στο ίδιο κτήριο (κάτι που αναμένεται να συμβεί και για το νέο δικαστικό μέγαρο Πειραιώς). Το Πρωτοδικείο Αθηνών αποτελεί σήμερα τον μεγαλύτερο δικαστικό σχηματισμό σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση[14]. Στο ενδεχόμενο δε ενοποιήσεως Πρωτοδικείου – Ειρηνοδικείου Αθηνών δημιουργείται κυριολεκτικά ένα «υδροκέφαλο» δικαστήριο, με πάνω από 650 δικαστές και άλλους τόσους γραμματείς, δύσκολα διοικήσιμο ακόμα και υπό το πνεύμα σιδηράς πειθαρχίας άλλων εποχών. Αν τυχόν μάλιστα ενταχθούν σε αυτό και οι Ειρηνοδίκες των Περιφερειακών Δικαστηρίων – Ειρηνοδικείων προστίθεται περισσότεροι από 100 Δικαστές.

Σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο καθίσταται πιο επιτακτική **η «τριχοτόμηση» του Πρωτοδικείου Αθηνών**, η οποία σημειωτέον προβλέπεται ήδη με τον (μη υλοποιηθέντα) Νόμο 1183/1981, όπου προβλέπεται η ίδρυση δύο νέων Πρωτοδικείων στην Αττική (με έδρα σε Χαλάνδρι και Περιστέρι). Στα δημιουργούμενα δύο νέα Πρωτοδικεία θα ενταχθούν και τα σημερινά Ειρηνοδικεία που βρίσκονται εντός Λεκανοπεδίου, αφού θα βρίσκονται πλησίον (ή και εντός) των νέων εδρών (Περιστέρι, Ίλιον στο Δυτικής και Χαλάνδρι – Μαρούσι -Ν. Ιωνία στο Ανατολικής).

Λαμβανομένης ωστόσο υπ΄ όψιν της ανυπαρξίας διαθέσιμων κτηρίων, του συνήθους χρόνου εξαγγελίας και υλοποιήσεως ενός τόσο μεγάλου έργου, αλλά και των ασφυκτικών προθεσμιών που προβλέπονται, η Επιτροπή προκρίνει **:**

α) τη μεταβολή της χωρικής αρμοδιότητας του Πρωτοδικείου Αθηνών με την ένταξη γειτονικών προς Πειραιά Δήμων, στο Πρωτοδικείο Πειραιώς, η υλοποίηση του νέου κτηρίου του οποίου είναι ήδη δρομολογημένη. Ευκτέον θα ήταν να εναρμονισθεί με εκείνη του Διοικητικού Πρωτοδικείου Πειραιώς (άρθρο 13 ν. 5028/2023), ώστε να μην υπάρχει το φαινόμενο ξεχωριστών χωρικών

[14] Βλ. Παναγιώτη Λυμπερόπουλο, Επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και μεταρρυθμίσεις, ΕλΔνη τ. 64 (2023) σ, 316

αρμοδιοτήτων μεταξύ Διοικητικών και Πολιτικών Πρωτοδικείων της Αττικής,με εξαίρεση πάντως τον Δήμο Βάρης – Βούλας – Βουλιαγμένης, ο οποίος εκτός ότι δεν γειτνιάζει ιδιαιτέρως με τον Πειραιά, κατά το μεγαλύτερο μέρος του [Δ.Ε. Βούλας – Βουλιαγμένης] ήδη υπάγεται στο νυν Ειρηνοδικείο Κρωπίας, που ανήκει στο Πρωτοδικείο Αθηνών. Θα μπορούσε αντί του παραπάνω Δήμου να συμπεριληφθούν οι Δήμοι Αιγάλεω και Αγίας Βαρβάρας που γειτνιάζουν άμεσα με τον Πειραιά και σίγουρα η μετάβαση εκεί είναι κατά πολύ ευχερέστερη σε σχέση με Λ. Ευελπίδων - Λ. Αλεξάνδρας.

β) **τον πλήρη διαχωρισμό του ενιαίου Πρωτοδικείου Αθηνών σε πολιτικό και ποινικό δικαστήριο (άλλως «τμήμα»)**, **με αυτοτελείς διοικήσεις και προϊσταμένους[15],** κατά το πρότυπο του επιτυχημένου παραδείγματος του Ζάγκρεμπ Κροατίας. Η διοίκηση θα εκλέγεται ανά τριετία και ομοίως οι δικαστές θα υπηρετούν για διάστημα τριετίας σε κάθε ένα από αυτά, χωρίς δυνατότητα άμεσης ανανεώσεως (ώστε να μην αποκόπτονται από τις πολιτικές ή ποινικές υποθέσεις για πολύ μεγάλο διάστημα), με εξαίρεση ίσως περιπτώσεις σοβαρού υπηρεσιακού λόγου (π.χ. επικείμενη προαγωγή). Το Ποινικό Δικαστήριο θα εδράζεται στην πρώην σχολή Ευελπίδων (όπου και η Εισαγγελία), ενώ το Πολιτικό στην έδρα του σημερινού Ειρηνοδικείου στη Λουκάρεως, μαζί με τις ήδη και σήμερα εκεί ευρισκόμενες υπηρεσίες του Πρωτοδικείου (αρχείο, εταιρίες, ένδικα μέσα κλπ.). Δεδομένου ότι η προφορική διαδικασία έχει ήδη περιοριστεί κατά πολύ (λόγω της νέας «Τακτικής»), οι υπάρχουσες αίθουσες, μαζί με αντίστοιχες παραχωρούμενες από το Εφετείο, μπορούν να επαρκέσουν, ενδεχομένως και με κάποια μεγαλύτερα ευελιξία ως προς το ωράριο[16].

---

15 [εναλλακτικά, 7μελή διοίκηση, Προϊστάμενος – 2 «Υποπροϊστάμενοι» με Τριμελές Συμβούλιο έκαστος. Υπάρχει όμως ο φόβος, αν όχι η βεβαιότητα, ότι τελικά θα καταλήγουν τα περισσότερα ζητήματα στον Υπερπροϊστάμενο, στον οποίον επίσης θα καταφεύγουν δικηγόροι, δικαστές και γραμματείς, που θα θεωρούν ότι δεν ικανοποιούνται από τις αποφάσεις των «υποπροϊσταμένων».

16 Θα μπορούσε π.χ. να συνεδριάζει το Πρωτοδικείο στις 9.00 π.μ. και το Εφετείο στις 12.00, αντί για 11.00 σήμερα. Επίσης τα Ασφαλιστικά Μέτρα μπορούν να γίνονται και εκτός κλασικού ωραρίου. Ως έσχατη λύση δύνανται να χρησιμοποιούνται και αίθουσες

γ) **την αξιοποίηση των υπαρχόντων περιφερειακών Ειρηνοδικείων**, που λειτουργούν σήμερα τόσο εντός Λεκανοπεδίου (Περιστέρι, Αχαρνές, Ίλιον, Ν. Ιωνία, Μαρούσι, Χαλάνδρι[17]), όσο και εκτός (Λαύριο, Κορωπί, Μαραθώνας[18], όπου εμφανίζεται μεγάλη πληθυσμιακή αύξηση). Προκειμένου να καταστεί ευκολότερη η μετάβαση στο νέο σύστημα και να αποφευχθούν περιττές υπηρεσιακές αλλαγές, τα δικαστήρια αυτά, τουλάχιστον για ικανό χρονικό διάστημα, θα στελεχώνονται αμιγώς από πρώην Ειρηνοδίκες και θα λειτουργούν αποκλειστικώς ως πολιτικά δικαστήρια, όπως συμβαίνει ως σήμερα (χωρίς πάντως να αποκλείεται η συμμετοχή των δικαστών τους σε ποινικές συνθέσεις του κεντρικού Πρωτοδικείου με πράξη του διευθύνοντος, όπως και σήμερα συμβαίνει στην επαρχία). Τυχόν (επανα)λειτουργία ορισμένων εξ αυτών, ιδίως των πλέον απομακρυσμένων, ως έδρες Μεταβατικού Πλημ/κείου δύναται να εξεταστεί κατά περίπτωση.

της Σχολής Ευελπίδων, κατ΄ αντιστροφή αυτού που συμβαίνει σήμερα [οπού οι κυρίως υπηρεσίες είναι στην Ευελπίδων και λίγες στη Λουκάρεως]

[17] Τα άλλα δύο, Νικαίας και Καλλιθέας, όπως και Μέγαρα, Ελευσίνα θα υπάγονται στην περιφέρεια του Πρωτοδικείου Πειραιώς.

[18] Κατ΄αρχάς στο Π.Δ. Μαραθώνα καθίσταται ούτως ή άλλως επιτακτικό να υπαχθεί η περιοχή Δήμου Ν. Μάκρης, όπου παραδόξως υπάγεται στο Ειρηνοδικείο Αθηνών (αν και στο ενδιάμεσο μεσολαβούν τα Ειρηνοδικεία Χαλανδρίου, Κρωπίας και Μαραθώνος)

ΚΑΘ΄ ΥΛΗΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Ως προς το ζήτημα της καθ΄ ύλην αρμοδιότητας των εν λόγω (τέως) Ειρηνοδικείων όσο και ως προς την αυτοτέλεια τους από το (ενιαίο) Πρωτοδικείο σχηματίστηκαν δύο ισοδύναμες, πλην αποκλίνουσες απόψεις

Κατά μία άποψη: *Τα δικαστήρια αυτά θα έχουν ουσιωδώς μεγαλύτερη καθ΄ ύλην αρμοδιότητα από τη σημερινή ειρηνοδικειακή, είτε κατά ποσό (π.χ. έως 50.000 € και μίσθωμα έως 900 €) είτε κατά αντικείμενο (οικογενειακές διαφορές[19], διαταγές πληρωμής κλπ). Στην παρούσα όμως φάση τα Περιφερειακά δικαστήρια δεν θα έχουν την πλήρη αρμοδιότητα του Μονομελούς (ήτοι έως 250.000 € για την Τακτική Διαδικασία και χωρίς όριο για τις Ειδικές Διαδικασίες), τόσο για λόγους σταδιακής εξοικειώσεως των τέως Ειρηνοδικών με κατά τεκμήριο πολυπλοκότερες υποθέσεις, πρωτίστως όμως λόγω της κτηριακής ανεπάρκειας πολλών τοπικών Ειρηνοδικείων, κυρίως στις τρεις μεγάλες πόλεις (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιάς). Στο μεταβατικό αυτό διάστημα δέον να εξεταστεί η μεταστέγαση πολλών απ΄ αυτά που βρίσκονται σε ακατάλληλα κτήρια (π.χ. Ίλιον, Περιστέρι, Ν. Ιωνία)και ενδεχόμενη συγχώνευση μέρους αυτών, ιδίως όσον βρίσκονται σε πολύ κοντινές αποστάσεις. Με δεδομένη την καθολική υπεροχή των υποθέσεων του Μονομελούς έναντι του Πολυμελούς [4 προς 1], συντριπτική αν προσμετρηθεί και αυτή του Ειρηνοδικείου, αλλά και τη σαφή υπεροχή των υποθέσεων Ειδικών Διαδικασιών έναντι της Τακτικής[20]**, τυχόν πλήρης αρμοδιότητα θα οδηγήσει στην πράξη στη δημιουργία 13 νέων (σχεδόν) πλήρων Πολιτικών Πρωτοδικείων εντός Αττικής**, κάτι που φρονούμε ότι δεν είναι επιθυμητό από κανέναν, ενώ όπως προαναφέρθηκε μεσοπρόθεσμα δεν φαίνεται να είναι δυνατή η άμεση εξεύρεση καταλλήλων κτηρίων, ώστε να υπάρξει μερική συγχώνευση αυτών. Τα δεδομένα είναι πλέον διαφορετικά σε σχέση με την αντίστοιχη πρόβλεψη του Ν/σ του 1999, διότι τότε, σε αντίθεση με σήμερα, η Τακτική Μονομελούς υπελείπετο ουσιωδώς έναντι του*

[19] Πρόκειται για διαφορές συνήθως χωρίς νομική πολυπλοκότητα και όπου πρωτίστως είναι αναγκαία η χωρική εγγύτητα των διαδίκων, κυρίως λόγω συχνών προσωρινών διαταγών (επικοινωνίας -προσωρινής διατροφής), στις οποίες καταφεύγουν οι διάδικοι.

[20] Ενδεικτικώς το έτος 2022 στο Πρωτοδικείο Αθηνών επί συνόλου 14.022 αγωγών που κατατέθηκαν ενώπιον του Μονομελούς, μόλις 5.991 αφορούσαν υποθέσεις Τακτικής Διαδικασίας.

Πολυμελούς, ενώ έκτοτε έχει αυξηθεί και η έκταση των ειδικών διαδικασιών (κτηματολόγιο κλπ). Τυχόν δε δραστικός περιορισμός της ύλης του Μονομελούς -και μάλιστα σε πανελλαδικό επίπεδο- θα συνιστούσε αναμφισβήτητο «πισωγύρισμα», σίγουρα δεν συμβάλλει στην επιτάχυνση του ρυθμού απονομής της δικαιοσύνης, ούτε δίδει λύση στο φαινόμενο της «τεχνητής διογκώσεως αιτημάτων» από τη στιγμή που υφίσταται Πολυμελές Πρωτοδικείο. Εναλλακτικώς θα μπορούσε να προβλεφθεί η εξαίρεση ορισμένων υποθέσεων με τις οποίες εξάλλου δεν είναι εξοικειωμένοι σήμερα οι Ειρηνοδίκες (π.χ. απαλλοτριώσεις, κτηματολόγιο, υποθέσεις ειδικού εμπορικού δικαίου[21]). Είναι αυτονόητο ότι αν προϊόντος του χρόνου τα δεδομένα αλλάξουν (π.χ. εύρεση κατάλληλων κτηρίων), σταδιακά η δικαστική ύλη δύναται να εξομοιωθεί πλήρως με αυτή του Μονομελούς. Τυχόν όμως αντίθετη εξέλιξη (το να υποχρεωθούμε δηλαδή αργότερα σε αφαίρεση δικαστικής ύλης, λόγω «υπερφόρτωσης»), θα εκληφθεί από τον νομικό κόσμο ως αποτυχία της Ενοποιήσεως.

*Επίσης με τη **λελογισμένη αυτή αύξηση της υλικής τους αρμοδιότητας** και αντίστοιχη μετάθεση πρώην Ειρηνοδικών σε αυτά, θα επιτευχθεί ικανή μείωση των εισερχομένων υποθέσεων και ακολούθως θα καταστεί δυνατή η «έξοδος» αρκετών τέως Ειρηνοδικών από το κεντρικό πρωτοδικείο Αθηνών, κάτι που είναι σχεδόν βέβαιον ότι και η μεγάλη τους πλειοψηφία επιθυμεί.[«Η ελαχιστοποίηση του κόστους στον χρήστη» αποτελεί ένα θεμιτό στόχο κάθε σχεδιαζομένης δικαστηριακής αλλαγής[22] και δεν θα πρέπει να παραβλέπεται, ούτε να υποτιμάται, από τη στιγμή βέβαια που δεν αναιρεί επί της ουσίας τη σχεδιαζομένη μεταρρύθμιση]. Για το λόγο αυτό προκρίνεται η αυτοτέλεια των εν λόγω δικαστηρίων, ως εξάλλου λειτουργούν σήμερα, διότι σε διαφορετική περίπτωση με την ένταξη 100 και πλέον (τέως) Ειρηνοδικών στο κεντρικό Πρωτοδικείο Αθηνών, τα όποια πλεονεκτήματα από την διάσπαση του σε Πολιτικό και Ποινικό Πρωτοδικείο - Τμήμα σε μεγάλο βαθμό εξανεμίζονται. Εξάλλου, εάν σε αυτά*

[21] Υποθέσεις πνευματική ιδιοκτησίας, εθνικών - κοινοτικών σημάτων, διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, πιστοποιητικών υποδειγμάτων χρησιμότητας, μεταφοράς τεχνολογίας, τοπογραφιών προϊόντων ημιαγωγών και συμπληρωματικών προστασίας, βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων και εν γένει όλες οι υποθέσεις διανοητικής ιδιοκτησίας («ΣΤ1 πινάκιο» του Πρωτοδικείου Αθηνών)

[22] βλ. την από 15-5-2013 έκθεση της CEPEJ "Κατευθυντήριες οδηγίες για τη δημιουργία δικαστικών χαρτών κλπ" στο "Οργάνωση & Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης", επιμ. Μιχ. Πικραμένος, απόδοση Π. Αλικάκος, Νομική Βιβλιοθήκη 2015, σ. 59.

λειτουργήσει και μεταβατική έδρα Μονομελούς Πλημμελειοδικείου, ανακύπτει το ερώτημα σε ποιο ακριβώς κεντρικό Πρωτοδικείο αυτά θα υπάγονται. Εξυπακούεται ότι ο Πρόεδρος Πρωτοδικών που διευθύνει το Πρωτοδικείο θα μπορεί να κατανείμει ανάλογα («εξισώνει») τις πολιτικές δικογραφίες που χρεώνονται οι δικαστές των αυτοτελών αυτών Περιφερειακών Δικαστηρίων (σύμφωνα με τη σχετική πρόβλεψη του άρθρου 6α του Οργανισμού Δικαστηρίων). Εξεταστέο αν οι αποφάσεις των περιφερειακών δικαστηρίων θα υπόκεινται κατ΄ έφεσιν στο οικείο Πρωτοδικείο, Μονομελές ή Πολυμελές[23].

Για λόγους γεωγραφικής εγγύτητας (ιδίως για τις νησιωτικές περιοχές) θα μπορούσε να προβλεφθεί ότι οι αποφάσεις των Περιφερειακών Δικαστηρίων θα εκκαλούνται στο οικείο Πρωτοδικείο. Εναλλακτικώς θα μπορούσε να ακολουθηθεί η πρόβλεψη του Νομοσχέδιου του 1999 με διαφορετικό κατά περίπτωση εκκλητό όριο, όπως παραπάνω αναφέρθηκε.

Σύμφωνα όμως με δεύτερη άποψη, δεν είναι σκόπιμη η πρόβλεψη διαφορετικής καθ' ύλην αρμοδιότητας για ισότιμα, πλέον, μονομελή δικαστήρια, τούτο δε για τους εξής λόγους: Τυχόν διαφοροποίηση της καθ' ύλην αρμοδιότητας μεταξύ του υφισταμένου «κεντρικού» και του νέου «περιφερειακού» Μουομελούς Πρωτοδικείου περιπλέκει την καθημερινή διαχείριση της δικαστηριακής πράξεως, επιτρέπει κατ' ουσίαν την επιλογή δικαστηρίου με την προβολή σκοπίμως διογκωμένων αγωγικών αιτημάτων και ευ τέλει υπονομεύει την ίδια την κευτρική νομοθετική επιλογή της ευοποιήσεως του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας, δίδουτας την ευτύπωση ότι η μεταρρύθμιση του ελληνικού δικαστικού συστήματος εξαυτλείται στη μετουομασία των Ειρηνοδικείων σε «Περιφερειακά Μουομελή Πρωτοδικεία» με ελαφρώς αυξημένη καθ' ύλην

[23] Θα υπάρξει το εκ πρώτης απόψεως παράδοξο μια απόφαση π.χ. του «Κεντρικού» Πρωτοδικείου Νάξου επί αγωγής π.χ 15.000 ευρώ να υπάγεται κατ΄ έφεσιν στο Εφετείο Αιγαίου, ενώ του Περ. Δ/ριου Θήρας να υπόκειται κατ΄ έφεσιν στο Πρωτοδικείο Νάξου. Ωστόσο ο δικαιολογητικός λόγος διατηρήσεως των Περιφερειακών Δικαστηρίων είναι να μην επιβαρύνονται οι διάδικοι κάνοντας μεγάλες αποστάσεις.

αρμοδιότητα (π.χ. 50.000 €), με διατήρηση της καθ' ύλην αρμοδιότητας του «κεντρικού» Μονομελούς Πρωτοδικείου για το εύρος από 50.001 € έως 250.000 €. Σκοπός της μεταρρυθμίσεως πρέπει να είναι η πλήρης και οριζόντια ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας με ενιαίους, απλούς και σαφείς κανόνες προσδιορισμού της καθ' ύλην αρμοδιότητας, χωρίς δημιουργία (πράγματι διατήρηση) πρωτοβαθμίων δικαστηρίων δύο ταχυτήτων, διότι σκοπός πρέπει να είναι εξαρχής η ευχερής, ταχεία και αποτελεσματική αξιοποίηση ολοκλήρου του προσωπικού του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας σε όλες τις υποθέσεις, με τελικό σκοπό την επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και τη διασφάλιση της ποιότητας των εκδιδομένων αποφάσεων. Τυχόν πρόβλεψη δύο διαφορετικών ορίων καθ' ύλην αρμοδιότητας (είτε κατά ποσόν είτε κατ' είδος υποθέσεων) δημιουργεί περαιτέρω προβλήματα στο επίπεδο της ασκήσεως ενδίκων μέσων κατά των αποφάσεων των δικαστηρίων αυτών: Η απόφαση του «Περιφερειακού» Μονομελούς Πρωτοδικείου θα εκκαλείται ενώπιου άλλου Δικαστηρίου (λ.χ. του Πολυμελούς Πρωτοδικείου), διαφορετικού από εκείνο, ενώπιου του οποίου εκκαλούνται σήμερα οι αποφάσεις του «κεντρικού» Μονομελούς Πρωτοδικείου (Μονομελές Εφετείο); Εάν ναι, με ποιο κριτήριο; Είναι προφανές ότι και η τυχόν διάσπαση της εκδικάσεως των ενδίκων μέσων κατά των αποφάσεων των ως άνω δικαστηρίων δεν εξυπηρετεί το σκοπό της ενοποιήσεως, είναι δε αναγκαίο οι αποφάσεις αμφοτέρων των ως άνω Δικαστηρίων («κεντρικού» και «περιφερειακού» Μονομελούς Πρωτοδικείου) να εκκαλούνται ενώπιου του αυτού Δικαστηρίου (είτε του Πολυμελούς Πρωτοδικείου είτε του Μονομελούς Εφετείου), με πρόβλεψη αυξημένου ορίου ανεκκλήτου (λ.χ. 10.000 € ή 15.000 €). Είναι, βεβαίως, κατανοητό ότι η ενοποίηση της καθ' ύλην αρμοδιότητας του «κεντρικού» και του «περιφερειακού» Μονομελούς Πρωτοδικείου θα επιφέρει σημαντική αύξηση του

αγομένου ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου όγκου υποθέσεων, τόσο στην τακτική, όσο και στις ειδικές διαδικασίες. Είναι, λοιπόν, σκόπιμη, τουλάχιστου κατά τα πρώτα έτη υλοποιήσεως της ενοποιήσεως του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας, η ελάφρυνση του («κεντρικού» και «περιφερειακού») Μουομελούς Πρωτοδικείου με οριζόντια μείωση του ορίου της υλικής αρμοδιότητας αυτού στις 120.000 € ή τις 150.000 €, ώστε να μεταφερθεί ένας σημαντικός αριθμός υποθέσεων τακτικής, ιδίως, διαδικασίας (οι οποίες είναι μεν λιγότερες, αλλά κατά τεκμήριο πιο σύνθετες από τις υποθέσεις των ειδικών διαδικασιών) στο Πολυμελές Πρωτοδικείο, και να εξισορροπηθεί κατά τον τρόπο αυτό η επιβάρυνση του Μουομελούς Πρωτοδικείου με το σύνολο των υποθέσεων του πρώην Ειρηνοδικείου.

Τα νέα Περιφερειακά Μονομελή Πρωτοδικεία (τα οποία, ως ήδη αναφέρθηκε, στην πρώτη τουλάχιστον φάση δέον να στελεχώνονται αποκλειστικώς από πρώην Ειρηνοδίκες) θα έχουν μεν δικές τους οργανικές θέσεις, πληρούμενες με απόφαση του Α.Δ.Σ., πρέπει όμως να διευθύνονται από το όργανο διευθύνσεως του «κεντρικού» Πρωτοδικείου, ώστε να επιτυγχάνεται η πληρέστερη δυνατή εποπτεία και η ταχύτερη αντιμετώπιση τυχόν ανακυπτόντων εκτάκτων προβλημάτων περί τη συγκρότηση των δικαστηρίων αυτών, να εξασφαλίζεται η δίκαιη και ομοιογενής κεντρική κατανομή των πολιτικών υπηρεσιών μεταξύ του συνόλου των υπηρετούντων στα Περιφερειακά Μονομελή Πρωτοδικεία Δικαστών, να επιτρέπεται συνεχή έλεγχο όλων των χρεώσεων των πολιτικών δικογραφιών, ώστε να ακολουθούν οι κατάλληλες διορθωτικές κινήσεις με έκδοση των αναγκαίων πράξεων και να διευκολύνεται η ορθολογική ρύθμιση της συμμετοχής των πρώην Ειρηνοδικών και πλέον Πρωτοδικών των Περιφερειακών Μονομελών Πρωτοδικείων σε ποινικές συνθέσεις του

«κεντρικού» Πρωτοδικείου, αναλόγως των υπηρεσιακών αναγκών, αλλά και η εποπτεία της κατανομής των υποθέσεων σε δικασίμους, η οποία πλέον θα ελέγχεται σε κεντρικό επίπεδο. Καθ' όσον αφορά στη Γραμματεία των Περιφερειακών Μονομελών Δικαστηρίων, εις έκαστο αυτών πρέπει να προβλέπονται αυτοτελείς οργανικές θέσεις και βεβαίως θέση προϊσταμένου της Γραμματείας, οριζομένου (όπως και σήμερα) από το αρμόδιο υπηρεσιακό συμβούλιο και υπευθύνου για τη συνολική λειτουργία της, ο οποίος όμως πρέπει ιεραρχικώς να υπάγεται στον Προϊστάμενο της Γραμματείας του «κεντρικού» Πρωτοδικείου, ώστε να εξασφαλίζεται η ομοιογενής και δίκαιη ρύθμιση όλων των τρεχόντων υπηρεσιακών ζητημάτων, όπως και στην περίπτωση των δικαστικών λειτουργών.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΉ «ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ» ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΧΕΤΙΚΏΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘ' ΥΛΗΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ.

Τα Περιφερειακά Πρωτοδικεία έχουν την ίδια ακριβώς αρμοδιότητα με του (Κεντρικού) Μονομελούς Πρωτοδικείου, ως η τελευταία έχει σήμερα (*Τακτική έως 250.000 €, Ειδικές άνευ ορίου*). Ειδικώς όμως για τα Πρωτοδικεία των τριών μεγάλων πόλεων (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιάς) καθιερώνεται συντρέχουσα αρμοδιότητα μεταξύ Κεντρικού Πρωτοδικείου και των Περιφερειακών[24], όχι όμως εν συνόλω, αλλά μεμονωμένα. Π.χ. Περιστέρι – Αθήνα, Μαρούσι – Αθήνα, Χαλάνδρι – Αθήνα κοκ[25]. Με δεδομένη την πρόβλεψη για ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων, ο

[24] Πρόκειται για ρύθμιση ομοιάζουσα με του άρθρου 51 Ν. 4335/2015, με το οποίο καθιερώθηκε συντρέχουσα αρμοδιότητα του Πρωτοδικείου Πειραιώς και για τις εκτός Αττικής ναυτικές διαφορές (για τις εντός Αττικής έχει αποκλειστική αρμοδιότητα).

[25] Ενδεχομένως θα μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν και κατά γεωγραφικές ενότητες (π.χ. Περιστέρι – Ίλιον με Αθήνα, Ν. Ιωνία – Μαρούσι – Χαλάνδρι με Αθήνα, κοκ), εφόσον αυτό είναι τεχνικά δυνατόν.

ενάγων ευχερώς και εγκαίρως θα πληροφορείται την εναλλακτική της δικασίμου μεταξύ του Περιφερειακού της κατοικίας του εναγομένου (ή τυχόν άλλης συντρέχουσας αρμοδιότητας) και αυτής του Κεντρικού (π.χ. το 2026 για Περιστέρι, αλλά το 2025 για Αθήνα) και θα έχει τη δυνατότητα να επιλέξει ένα από τα δύο (πρόκειται για δικηγορική πρακτική, που και σήμερα εφαρμόζεται σε υποθέσεις χωρίς αντιδικία). Καθώς το Κεντρικό Πρωτοδικείο θα είναι μακράν το πολυπληθέστερο όλων, εκ των πραγμάτων θα λειτουργεί εξισορροπητικά σε σχέση με όλα τα Περιφερειακά, ώστε να αποφευχθεί το φαινόμενο μεγάλων αποκλίσεων δικασίμων μεταξύ Μονομελών Πρωτοδικείων της ιδίας δικαστικής περιφερείας, κάτι που δυστυχώς συμβαίνει σήμερα μεταξύ των Ειρηνοδικείων της Αττικής.

Ωστόσο δεν προκρίνεται ως σκόπιμη η καθιέρωση συντρέχουσας αρμοδιότητας μεταξύ όλων των Μονομελών Πρωτοδικείων (δηλαδή όλων των Περιφερειακών και του Κεντρικού), διότι είναι βέβαιον ότι θα οδηγηθούμε σε ένα άκρατο «Court shopping» και στο ανεπιεικές φαινόμενο, π.χ. εναγόμενος από τον Ωρωπό να ενάγεται στο Περιφερειακό Λαυρίου, εναγόμενος από τη Νίκαια στα Μέγαρα κοκ, απλά και μόνο προς διευκόλυνση του ενάγοντος [ενώ αντίθετα η αρχική προσέγγιση του ΚπολΔ είναι η προστασία του εναγομένου, με την πρόβλεψη ως κατ΄ αρχήν γενικής αρμοδιότητάς αυτής της κατοικίας του τελευταίου].

Ως προς το εκκλητό των αποφάσεων των Περιφερειακών Δικαστηρίων ισχύει η προβληματική που ήδη εξετέθη στις δύο αποκλίνουσες απόψεις.

IV) ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ ΚΑΤΆΣΤΑΣΗ ΤΕΩΣ ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΩΝ (& ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ)

Αυτή τη στιγμή υπηρετούν περί τους 920 Ειρηνοδίκες όλων των τάξεων (Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄). Δεδομένης της διαφορετικής υπηρεσιακής αφετηρίας και της περιορισμένης βαθμολογικής εξελίξεως των Ειρηνοδικών, δεν κρίνεται ενδεδειγμένη, ούτε φαίνεται εξάλλου να είναι επιθυμητή από τους περισσότερους, η ενσωμάτωση τους στην «κοινή» επετηρίδα των λοιπών δικαστών της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης με τον βαθμό του Εμμίσθου Παρέδρου, διότι αυτό αφ' ενός θα θεωρηθεί ως υποβιβασμός για τους αρχαιότερους, αφ' ετέρου θα δημιουργήσει «ασφυκτικές» καταστάσεις στην επετηρίδα στους νεοεισερχομένους δικαστές.

Ειδικότερα: Σε όσους εκ των νυν Ειρηνοδικών το επιθυμούν και πληρούν παράλληλα και τα προβλεπόμενα κατ' άρθρον 17 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ ηλικιακά κριτήρια (ως τροποποιήθηκε με άρθρο 54 παρ. 5 Ν. 4871/2021), θα παρασχεθεί η δυνατότητα εντάξεως, κατόπιν έκτακτης επιθεωρήσεως, σύμφωνης γνώμης του ΑΔΣ και ταχύρρυθμης επιμορφώσεως στην ποινική διαδικασία, στην κοινή επετηρίδα μετά τον τελευταίο υπηρετούντα Πάρεδρο Πρωτοδικείου (κατά τη σειρά αρχαιότητάς τους στην υφισταμένη σήμερα επετηρίδα των Ειρηνοδικών).

Για όσους δεν επιθυμούν να υποβάλουν τέτοια αίτηση ή δεν υπάρξει σύμφωνη γνώμη του ΑΔΣ για την ένταξη τους, προκρίνεται η δημιουργία μιας παράλληλης ειδικής επετηρίδας με απονομή σε αυτούς των βαθμών του Πρωτοδίκη και του Προέδρου Πρωτοδικών (καταληκτικός βαθμός), αναλόγως της αρχαιότητάς τους και της θέσεώς τους στη μέχρι σήμερα ισχύουσα επετηρίδα (λ.χ. απ' ευθείας απονομή του βαθμού του Προέδρου Πρωτοδικών στους Ειρηνοδίκες Α΄ Τάξεως και σε μέρος των Ειρηνοδικών Β΄ Τάξεως και του βαθμού του Πρωτοδίκη στους λοιπούς, με προοπτική προαγωγής στον καταληκτικό βαθμό του Προέδρου Πρωτοδικών). Με την αφυπηρέτηση εκάστου νυν Ειρηνοδίκη θα

ακολουθεί η μεταφορά της οργανικής του θέσεως στην «κοινή» επετηρίδα μέχρις εξαντλήσεως της παράλληλης επετηρίδας σε βάθος χρόνου.

Η απόδοση μεγαλύτερου καταληκτικού βαθμού (π.χ. Εφέτη) στους τέως Ειρηνοδίκες της «παράλληλης» επετηρίδας δεν είναι πρακτικώς δυνατή, διότι οι οργανικές τους θέσεις ανήκουν όλες στον πρώτο βαθμό και, όπως προαναφέρθηκε, με την αφυπηρέτηση εκάστου εξ αυτών οι θέσεις τους μεταφέρονται αυτομάτως από την ειδική παράλληλη επετηρίδα στη γενική, κάτι που πρακτικώς δεν μπορεί να εφαρμοστεί, αν άγνωστος αριθμός εξ αυτών προαχθεί –και δη μαζικά- από τον πρώτο στον δεύτερο βαθμό .

Όλοι οι πρώην Ειρηνοδίκες συνεχίζουν να υπηρετούν, έως τη διενέργεια τακτικών μεταθέσεων, στις έδρες των Ειρηνοδικείων, όπου έως τώρα υπηρετούσαν, και σε περίπτωση καταργήσεως – συγχωνεύσεως στις έδρες των νέων Πρωτοδικείων (Περιφερειακών ή Κεντρικών). Το αυτό ισχύει και για τους υπηρετούντες δικαστικούς Γραμματείς. Οι μεταθέσεις ή αποσπάσεις των εντασσομένων στην παράλληλη ειδική επετηρίδα πρώην Ειρηνοδικών θα πραγματοποιούνται με απόφαση του Α.Δ.Σ. κατά τις ισχύουσες διατάξεις του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ. υποχρεωτικώς και μέχρις εξαντλήσεως της παράλληλης ειδικής επετηρίδας σε οργανικές θέσεις των ανά την Επικράτεια Περιφερειακών Μονομελών Πρωτοδικείων και σε οργανικές θέσεις των κεντρικών Πρωτοδικείων, ίσες σε αριθμό με τις οργανικές θέσεις των καταργουμένων κεντρικών Ειρηνοδικείων της έδρας των Πρωτοδικείων, τούτο δε προς το σκοπό της διασφαλίσεως της υπηρεσιακής ηρεμίας και της ταυτόχρονης ικανοποιήσεως των τρεχουσών υπηρεσιακών αναγκών. Οι οργανικές θέσεις των μετατιθεμένων ή αφυπηρετούντων τέως Ειρηνοδικών της «παράλληλης επετηρίδας» θα καλύπτονται κατά προτεραιότητα από δικαστές της ιδίας επετηρίδας, εφόσον βέβαια υπάρχουν αντίστοιχες εκ μέρους τους αιτήσεις. Σε περίπτωση συγκροτήσεως πολυμελούς (πολιτικής ή ποινικής) συνθέσεως, οι δικαστές της γενικής επετηρίδας λογίζονται αρχαιότεροι των ομοιοβάθμων τους (πρώην Ειρηνοδικών) της ειδικής παράλληλης επετηρίδας**.**

Όσον αφορά τη μισθολογική εξέλιξη των πρώην Ειρηνοδικών, προτείνεται η πλήρης εξομοίωση τους με τους υπηρετούντες εντεταγμένους στην κοινή

επετηρίδα Προέδρους Πρωτοδικών και Πρωτοδίκες, αναλόγως των ετών υπηρεσίας και των λοιπών ειδικών συνθηκών και προσόντων τους. Οι αποδοχές τους προσδιορίζονται με βάση το ισχύον μισθολόγιο, επ΄ ουδενί όμως κατώτερες των σημερινών [26.] Ευχής δε έργον θα ήταν να υπάρξει κίνητρο εθελουσίας εξόδου με αντικειμενικά κριτήρια (ηλικιακά, υγείας κλπ), κατ΄ αντιστοιχία με το τελευταίο που είχε υπάρξει προ εικοσαετίας περίπου.

Επίσης, λαμβανομένου υπόψη ότι οι υπηρετούντες Ειρηνοδίκες τυγχάνουν δικαστές και όχι εισαγγελικοί λειτουργοί, ότι μετάταξη στον εισαγγελικό κλάδο επιτρέπεται μόνο στο βαθμό του παρέδρου (μετάταξη παρέδρου εισαγγελίας σε θέση παρέδρου πρωτοδικείου και αντιστρόφως– άρθρο 88 παρ. 6 του Συντάγματος) και ότι η ερμηνευτική διάταξη του άρθρου 88 του Συντάγματος επιτρέπει με σαφήνεια την ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας **μόνο** της πολιτικής δικαιοσύνης, τυγχάνει προβληματική από πλευράς συνταγματικότητας η απ' ευθείας μετάταξη των εντασσομένων στην παράλληλη ειδική επετηρίδα πρώην Ειρηνοδικών σε οργανικές θέσεις του εισαγγελικού κλάδου ή καθ' οιονδήποτε τρόπο μεταφορά των οργανικών θέσεων αυτών των πρώην Ειρηνοδικών στην εισαγγελική επετηρίδα (ως Αντεισαγγελείς και Εισαγγελείς Πρωτοδικών αντιστοίχως, κατά το πρότυπο της ειδικής επετηρίδας της πολιτικής δικαιοσύνης).

Αντιθέτως, δεν αποκλείεται η κατά τις ισχύουσες διατάξεις του Συντάγματος και του Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ**. μετάταξη** των εντασσομένων στη γενική επετηρίδα πρώην Ειρηνοδικών **στον εισαγγελικό κλάδο**, καθ' όσον σε αυτούς απονέμεται υποχρεωτικώς ο εισαγωγικός βαθμός του Παρέδρου Πρωτοδικείου, κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας στον οποίο επιτρέπεται ρητώς η μετάταξη. Εάν πάντως δεν καλυφθούν με τον τρόπο αυτό οι ανάγκες του εισαγγελικού κλάδου (οι οποίες θα αυξηθούν διότι οι νυν Ειρηνοδίκες ασκούν στην πράξη και εισαγγελικά καθήκοντα, π.χ. κατ΄ οίκον έρευνες), είναι σκόπιμη η λελογισμένη αύξηση των οργανικών θέσεων του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας, ήτοι των Αντεισαγγελέων και Εισαγγελέων Πρωτοδικών.

[26] Αντίστοιχη πρόβλεψη υπήρχε στο ν/σ του 1999

Πρόβλημα ως προς τους υπηρετούντες σήμερα Πταισματοδίκες, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με καθήκοντα διενεργείας προκαταρκτικής εξετάσεως κλπ., δεν υφίσταται, καθ' όσον οι Πταισματοδίκες δεν συνιστούν αυτοτελή δικαιοδοτικό κλάδο, αλλά είναι Ειρηνοδίκες, οι οποίοι απλώς ασκούν τα ως άνω καθήκοντα κατά τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (όπως ακριβώς οι Ανακριτές δεν συνιστούν αυτοτελή δικαιοδοτικό κλάδο, αλλά είναι Πρωτοδίκες, Πρόεδροι Πρωτοδικών ή Εφέτες, κατά περίπτωση). Επομένως, τα καθήκοντα διενέργειας προκαταρκτικής εξετάσεως κλπ., τα οποία σήμερα ασκούνται από τους Ειρηνοδίκες – Πταισματοδίκες, δύνανται ευχερώς να ανατεθούν σε Πρωτοδίκες και δη σε εντεταγμένους στην παράλληλη επετηρίδα πρώην Ειρηνοδίκες, ώστε να αξιοποιηθεί η αναμφισβήτητη εμπειρία τους στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ

Εξυπακούεται ότι το έργο της συγχωνεύσεως, τόσο σε επίπεδο χωροταξικό όσο και υπηρεσιακό (ανακατανομής οργανικών θέσεων κλπ) θα πρέπει να παρακολουθείται συνεχώς από νέα ολιγομελή Ομάδα Εργασίας, διότι είναι δεδομένο ότι θα ανακύψουν στην πράξη ζητήματα, που και η λεπτομερέστερη ρύθμιση δεν μπορεί να προβλέψει.

Είναι επίσης αυτονόητο ότι οι προτάσεις αυτές θα πρέπει να συνδυασθούν (όπως προτείνει και η έκθεση της Παγκ. Τράπεζας) με μεταφορά δικαστηριακής ύλης σε άλλους παράγοντες (π.χ. έκδοση ενόρκων βεβαιώσεων αποκλειστικώς από δικηγόρους - συμβολαιογράφους, πιστοποίηση διοικητικής φύσεως γεγονότων όχι από δικαστήρια, έκδοση συναινετικών προσημειώσεων και διαταγών πληρωμής από συμβολαιογράφους [που ούτως ή άλλως εκδίδουν εκτελεστούς τίτλους, ενίοτε ύστερα από οιονεί δικαιοδοτική κρίση], ιδίως σε περιπτώσεις υπάρξεως πιστωτικού τίτλου, με πρόβλεψη ίσως μεγαλύτερου χρονικού διαστήματος για την άσκηση ανακοπής) κλπ.

Η ύλη αυτή μπορεί να φαντάζει σχετικά μικρή (όχι πάντως αμελητέα)σε ένα Δικαστή σε σχέση με τον συνολικό φόρτο εργασίας του, είναι όμως ιδιαίτερα επιβαρυντική για τη Γραμματεία, η οποία μάλιστα σήμερα είναι στα περισσότερα δικαστήρια υποστελεχωμένη.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΕΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ο Πρόεδρος Πρωτοδικών, Πέτρος Αλικάκος, Πρόεδρος Τριμελούς Συμβουλίου Διεύθυνσης Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης κατέθεσε τα εξής**:.**

Σχετικά με τη Διοίκηση του Πρωτοδικείου Αθηνών (με την προϋπόθεση ότι διαιρείται σε Πολιτικό και Ποινικό Τμήμα)

Στην περίπτωση που το Πρωτοδικείο Αθηνών διαιρεθεί σε πολιτικό και ποινικό τμήμα προτιμότερη είναι η ενιαία διοίκηση με τη μορφή ενός Προέδρου και δύο μελών (από τα οποία το καθένα θα επικουρείται από άλλα δύο μέλη), λόγω των οριζόντιων αρμοδιοτήτων του Τριμελούς Συμβουλίου Διεύθυνσης ενός μεγάλου πρωτοδικείου. Ως τέτοιες αρμοδιότητες ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής: 1. ορισμός δικαστών σε εξωδικαστικές επιτροπές (πειθαρχικά συμβούλια άλλων επαγγελματιών, αθλητικά δικαστήρια κλπ) και 2. μετακίνηση δικαστών και υπαλλήλων από το ποινικό και πολιτικό τμήμα και ανάποδα π.χ. λόγω κενών ή υπηρεσιακής ανεπάρκειας (διαφορετικά θα απαιτείται μετάθεση: για μεν τους δικαστές μέσω του ΑΔΣ, για δε τους υπαλλήλους μέσω υπηρεσιακού συμβουλίου του Εφετείου). Το ζήτημα να καταλήγουν όλα τα ζητήματα στον Πρόεδρο μπορεί να αποφευχθεί με σαφή προσδιορισμό των καθηκόντων. Εξάλλου αμιγώς ποινικό δικαστήριο στην Ελλάδα ουδέποτε λειτούργησε.

Ο Ειρηνοδίκης Α΄ Τάξεως Διονύσιος Σιγουράκος κατέθεσε την κάτωθι πρόταση: Μετά την κατάργηση ή συγχώνευση μικρών Ειρηνοδικείων που δεν έχουν πλέον λόγο ύπαρξης (λ.χ. Νεμέας, Δημητσάνας, Κιάτου) προτείνεται η μετατροπή όλων των Ειρηνοδικείων (συμπεριλαμβανομένων αυτών των Αθηνών και Θεσσαλονίκης) σε ΕΙΔΙΚΑ ΜΟΝΟΜΕΛΗ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ διατηρουμένων όλων των κτιριακών τους εγκαταστάσεων και γραμματειακών υποδομών. Σε αυτά θα εκδικάζονται μικροδιαφορές, οικογενειακές διαφορές, κτηματολόγιο, μισθώσεις, αμοιβές, εκουσία δικαιοδοσία και θα έχουν γενική καθ' ύλην αρμοδιότητα 30.000-50.000 ευρώ. Παραμένουν έτσι δικαστήρια ταχείας επίλυσης διαφορών. Οι οργανικές θέσεις Ειρηνοδικών μετατρέπονται σε οργανικές θέσεις Πρωτοδικών Ειδικού Μονομελούς Πρωτοδικείου, το οποίο πάντως αποτελεί τμήμα του Κεντρικού Πρωτοδικείου. Το σημερινό Μονομελές

Πρωτοδικείο μετατρέπεται σε Γενικό Μονομελές Πρωτοδικείο με καθ'ύλην αρμοδιότητα από 30.000-50.000 έως 250.000 ευρώ και υποθέσεις κυρίως Τακτικής Διαδικασίας. Το Ειδικό Μονομελές Πρωτοδικείο μπορεί να λειτουργεί και ως Μονομελές Πλημ/κείο. `Ολοι φυσικά οι Πρωτοδίκες (με υπηρεσία που θα παραδίδει ο Προϊστάμενος του επιμέρους δικαστηρίου στον Πρόεδρο του κεντρικού Πρωτοδικείου που θα έχει ενισχυμένη εποπτεία και σε όλα τα Ειδικά Μονομελή) θα μετέχουν στη σύνθεση Τριμελών Πλημ/κειων ή όπου αλλού χρειαστεί. Με αυτό το σύστημα, η μεταρρύθμιση αποφεύγει τον κίνδυνο της επιβράδυνσης στην απονομή της δικαιοσύνης (στην περίπτωση της ενιαίας καθ' ύλην αρμοδιότητας του πρώτου βαθμού, η επιβράδυνση φαίνεται αναπόφευκτη, ιδίως κατά τα πρώτα 3-4 χρόνια) ίσως δε πετύχουμε σύντομα την επιτάχυνση αυτής.

Οι εφέσεις κατά των αποφάσεων του Ειδικού Μονομελούς Πρωτοδικείου εισάγονται στο Πολυμελές Πρωτοδικείο, οι εφέσεις του Γενικού Μονομελούς Πρωτοδικείου στο Μονομελές Εφετείο και οι εφέσεις του Πολυμελούς Πρωτοδικείου στο Τριμελές Εφετείο.

Καταληκτικός βαθμός των τέως Ειρηνοδικών της παράλληλης ειδικής επετηρίδας πρέπει να είναι αυτός του Εφέτη, ύστερα από προηγούμενη τουλάχιστον πενταετή παραμονή στον βαθμό του Προέδρου Πρωτοδικών (Βλ. τη μελέτη του αρεοπαγίτη Παναγιώτη Λυμπερόπουλου, « Επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και μεταρρυθμίσεις» σε ΕλΔνη τ. 64, σ, 316, όπου μάλιστα προτείνεται η άμεση απονομή του βαθμού του Προέδρου Εφετών στους Ειρηνοδίκες Α΄ Τάξεως).

Ο Δημήτριος Φινοκαλιώτης, Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης κατέθεσε τα εξής:

1. Ως προς τα Εφετεία και Πρωτοδικεία αποτελεί πάγια θέση της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων, ότι καμία κατάργηση δεν είναι αποδεκτή. Τα Δικαστήρια δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν κουκίδες στον χάρτη αλλά σαν σημείο τοπικής αναφοράς στον θεσμό που εγγυάται την λειτουργία όλων των άλλων θεσμών. Η αναφορά σε χιλιομετρικές αποστάσεις μεταξύ των Δικαστηρίων για τις περαιτέρω αποστάσεις από τις περιοχές που καλούνται τα Δικαστήρια αυτά να

εξυπηρετήσουν. Η Πολιτεία οφείλει να διευκολύνει όσο το δυνατόν περισσότερο την παροχή υπηρεσιών προς τον πολίτη μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η απονομή Δικαιοσύνης. Στα πλαίσια αυτά θα έπρεπε πρωτίστως να λαμβάνεται υπόψη η αρχή της εγγύτητας, η οποία δεν φαίνεται να λαμβάνεται υπόψη από την πρόταση περί συγχώνευσης.

Η διοικητική διαίρεση της Χώρας δεν μπορεί να λειτουργεί δεσμευτικά ως προς την διαμόρφωση ενός δικαστικού χάρτη στις πολιτικές και ποινικές δίκες (όποτε θα μεταβάλλει ξανά ο νομοθέτης τα όρια των ΟΤΑ, θα πρέπει να ξαναλλάξει ο δικαστικός χάρτης;), οι οποίες ως επί το πλείστον δεν αφορούν τις υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και δεν εξαρτώνται από αυτές. Αντίθετα βασικό κριτήριο θα πρέπει να αποτελεί η αρχή της εγγύτητας σε συνδυασμό με την η ιδιαιτερότητα της χώρας μας ως νησιωτικής και ορεινής.

Επίσης, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κριτήρια αναφερόμενα στην εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης, και τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας κατά την απονομή της, καθώς και του κύρους των δικαστηρίων και μεταξύ αυτών θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι συνθήκες άσκησης του δικαστικού και του δικηγορικού λειτουργήματος που συναρτώνται και με τη γεωγραφική ευχέρεια πρόσβασης.

Εξάλλου, η αρχή της συνέχειας της Δημόσιας Διοίκησης επιβάλλει όπως ληφθούν υπόψη οι λόγοι ίδρυσης όλων των φερόμενων προς συγχώνευση Δικαστηρίων είτε μέσα από το αρχείο του Υπουργείου Δικαιοσύνης είτε μέσα από τις διατυπωθείσες γνώμες των αρμόδιων σχηματισμών κατ΄ άρθρο 2 ν. 1756/1988 είτε του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά την επεξεργασία του διατάγματος και να αιτιολογηθεί ειδικώς γιατί πλέον αυτοί δεν υφίστανται.

Ως προς όλα τα ανωτέρω ζητήματα θα πρέπει να υπάρξει μελέτη των επιπτώσεων από την προτεινόμενη συγχώνευση τόσο σε ζητήματα πρόσβασης στη Δικαιοσύνη όσο και για τις επιπτώσεις στις τοπικές κοινωνίες. Είναι απόλυτα σεβαστή η μέριμνα να μην επηρεαστεί η επετηρίδα και τα δικαιώματα των δικαστών λόγω της προτεινόμενης ενοποίησης του πρώτου βαθμού (για την οποία γίνεται εκτενής αναφορά), αλλά θα πρέπει να ληφθεί αντίστοιχη μέριμνα για τις επιπτώσεις της πρότασης στους πολίτες και τους δικηγόρους από την προτεινόμενη συγχώνευση των Δικαστηρίων (για τις οποίες δεν γίνεται αναφορά).

Θεωρούμε ότι πιο πρόσφορη και αποτελεσματική θα ήταν η ανακατανομή των οργανικών θέσεων των Δικαστών, στην κατεύθυνση όσων μας εξήγγειλε και ο Υπουργός Δικαιοσύνης στην Ολομέλεια που πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο στην Χίο.

2. Ως προς την συγχώνευση των Ειρηνοδικείων, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι δεν είναι αντίθετοι καταρχάς, αλλά θα πρέπει να κληθούν από τα αρμόδια όργανα όλοι τους (οι Σύλλογοι), προκειμένου να εκφράσουν τις θέσεις τους, δεδομένου ότι ο κάθε Σύλλογος γνωρίζει καλύτερα από όλους τις ιδιομορφίες της κάθε περιοχής.

3. Ως προς το ζήτημα της ενοποίησης του πρώτου βαθμού η Συντονιστική των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων έχει τη θέση, ότι δεν μπορεί να λάβει χώρα μια τέτοια ενοποίηση χωρίς πρώτα να έχουν συζητηθεί εις βάθος οι όροι και η διαδικασία της ενοποίησης αυτής.

4. Ως προς τα ζητήματα της αρμοδιότητας των Δικαστηρίων η Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων αποφάσισε να προτείνει τις εξής αλλαγές:

---Αρμοδιότητα Ειρηνοδικείου--Συμφωνείται να αυξηθεί η υλική αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου σε 40.000 ευρώ και να μεταφερθούν υποθέσεις της εκουσίας, όπως απλές κτηματολογικές και διόρθωση προγράμματος πλειστηριασμού.

--Αρμοδιότητα Μονομελούς-Πολυμελούς—Συμφωνείται η αύξηση της αρμοδιότητας του Μονομελούς σε 300.000 ευρώ και η μεταφορά των αξιώσεων λόγω προσβολής διά του τύπου, των υποθέσεων παρένθετης μητρότητας και μεταθανάτιας τεχνητής γονιμοποίησης και από τις πτωχευτικές της αμοιβής συνδίκου.

-- Να συμμετέχουν Ειρηνοδίκες σε συνθέσεις Πολυμελών Πρωτοδικείων, χωρίς να ορίζονται και εισηγητές, και σε συνθέσεις Ποινικών.

Ο δικηγόρος Αθηνών Νικόλαος Κουτκιάς κατέθεσε τα εξής:

1. ΠΡΩΤΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ: ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ-ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ως Δικηγόρος της πράξης**,** που δραστηριοποιούμαι στην Αθήνα, τάσσομαι υπέρ της ομογενοποίησης του πρώτου βαθμού κρίσης και την συγχώνευση Ειρηνοδικείων στην Αττική μετεξελισσόμενα σε πρωτοβάθμια περιφερειακά δικαστήρια Αθηνών. Η συγχώνευση αυτή για να είναι αποτελεσματική προϋποθέτει από πλευράς Πολιτείας την ανεύρεση κατάλληλων Κτιρίων με επαρκές προσωπικό για να αναλάβει την επιπλέον δικαστηριακή ύλη. Αλλιώς θα είναι μία μεταβολή χωρίς

ουσίας .Εξ αντιδιαστολής ως πρώην Μέλος ΔΣ ΔΣΑ και με την πικρή εμπειρία του Πρωτοδικείου Αθηνών τάσσομαι εναντίον της διάσπασης του Πρωτοδικείου Αθηνών σε τρία τμήματα, ως έχει ψηφιστεί, καθότι τα προβλήματα που δημιουργούνται από την πολυδιάσπαση (βλ παράδειγμα των πολυάριθμών Ειρηνοδικείων στην Αττική) είναι περισσότερα από αυτά , που δήθεν επιλύονται. Άλλωστε μια τριχοτόμηση του Πρωτοδικείου Αθηνών ευνοεί και μόνον τις δικηγορικές αστικές εταιρείες με το πολυάριθμό προσωπικό σε βάρος των μικρομεσαίων ατομικών δικηγορικών γραφείων οδηγώντας αυτούς εκτός οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Όσον αφορά την υλική αρμοδιότητα των Περιφερειακών Δικαστηρίων υποστηρίζω την ενότητα των υποθέσεων, που θα επιλαμβάνονται, μέχρι του ποσού των 40.000 Ευρώ, ώστε να μην δημιουργήσουμε επιπλέον θεματικές τοπικές πολιτικές δικονομίες, που οδηγεί σε ανασφάλεια δικαίου και εφαρμογής του. Επιπρόσθετα ακούω με ικανοποίηση οι διαφορές οικογενειακού δικαίου να ανατεθούν αποκλειστικά και μόνον στα Περιφερειακά Δικαστήρια και να χτίσουμε τον θεσμό του εξειδικευμένου Οικογενειακού Δικαστή.

Τέλος για τους τέως Ειρηνοδίκες φρονώ ότι η δημιουργία δύο επετηρίδων είναι δίκαιη, ωστόσο , ως ανέφερα και κατά την συνεδρίαση της Επιτροπής μας θα επιθυμούσα το κομμάτι εκείνο των Ειρηνοδικών που έχουν εισέλθει στο Σώμα με το Διαγωνισμό του 2012 και μετά, αποτελεί το πλέον έμπειρο και επαρκές δικαστικό προσωπικό, καθώς έχει αποδεδειγμένα ασχοληθεί με πτωχευτικό, υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα, εμπορικό και εργατικό, και θα αποτελούσε σημαντική ενίσχυση και για την βασική επετηρίδα των Παρέδρων. Ως εκ τούτου με την κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση να δοθεί η δυνατότητα σε Ειρηνοδίκες με τελευταίο διαγωνισμό το 2012 να εισέλθουν στην βασική κατηγορία των Δικαστών.

2. ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ

Παρατηρώντας την μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας και από τα εξαγέντα συμπεράσματα αυτής προκύπτει η γεωγραφική πολυμορφία της Ελληνικής Περιφέρειας και οι ανακύπτουσες δυσκολίες μετακίνησης και διασύνδεσης της ηπειρωτικής και νησιωτική χώρας. Για τον λόγο αυτό εκτιμώ ότι η συγχώνευση των υπαρχόντων Εφετείων δέον όπως περιοριστεί στο προσήκον μέτρον, όπου η γεωγραφική απόσταση δεν θα υπερβαίνει τα 100 χλμ αυτοκινητοδρόμου.